

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

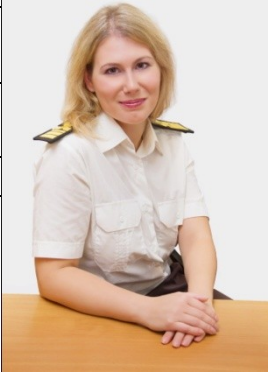
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Управління
конкурентоспроможністю
міст та регіонів**

Затверджую

В.о. завідувача кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
Т.Б. Семенчук

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Викладач	ТАРНОВСЬКА Ірина Віталіївна Кандидат економічних наук, доцент	
Посилання профіль викладача на сайті ДУІТ	ТАРНОВСЬКА Ірина Віталіївна	
E-mail	irusia.tarnovska@gmail.com	
Факультет, Кафедра	Факультет Управління і технологій Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 608 телефон: +38095-258-98-33	
Консультації	Кожна середа з 12.00год до 14.00год за <u>ZOOM</u> посиланням	
Офіційна назва освітньої програми	Публічне управління та адміністрування	
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)	
Галузь знань, спеціальність	28 «Публічне управління та адміністрування» 281 «Публічне управління та адміністрування»	
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін професійної підготовки, вибіркова	
Курс/ Семестр викладання	1/2	
Обсяг дисципліни	4 кредитів ECTS / 120 загальна кількість годин	
Види та кількість аудиторних занять, денна/ заочна	Лекції – 20 годин/4 години Практичні заняття – 10 годин/ 4 години	
Форма контролю	Залік	
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія згідно з розкладом. Мультимедійний проектор, мережа Internet.	
Мова викладання	Українська	
Мета вивчення дисципліни	Формування у студентів сучасного наукового світогляду і системи глибоких спеціальних знань щодо управління конкурентоспроможністю міст та регіонів в сучасних умовах, а також вміння застосовувати набуті знання в подальшій практичній діяльності.	
Загальні компетентності	ЗКЗ. Здатність розробляти та управляти проектами.	

	ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК2. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери. СК4. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях. СК6. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.
Програмні результати навчання	РН1. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень. РН3. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції. РН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень/

ЧИМ ВАЖЛИВИЙ КУРС:

Вивчення дисципліни «Управління конкурентоспроможністю міст та регіонів» дає необхідні знання та компетенції для ефективної комплексної підготовки фахівців спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти матимуть можливість ознайомитися з кращим досвідом забезпечення конкурентоспроможності міст та регіонів; особливостями конкурентоспроможності міст та регіонів в умовах сучасних викликів, системою інституціонального забезпечення конкурентоспроможності міста та регіону; сутністю, механізмами та інструментами регіональної політики України в аспекті забезпечення конкурентоспроможності міст та регіонів на національному та міжнародному рівнях

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Модуль 1. «УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ МІСТ ТА РЕГІОНІВ»

Тема 1. Теоретичні засади конкурентоспроможності

Сутність і види економічної конкуренції. Еволюція поглядів на конкуренцію. Конкуренція, як рушійна сила ринку. Елементи механізму конкурентної боротьби.

Види конкурентоспроможності залежно від рівня й об'єкту аналізу. Ринковий напрям теорії конкурентних переваг. Ресурсний напрям теорії конкурентних переваг.

Конкуренція і регіон. Управління природно-ресурсним потенціалом регіону, управління фінансовими, трудовими ресурсами. Вплив органів державної влади на промислове і сільськогосподарське виробництво в регіоні, функціонування регіональних ринків. Управління інноваційною діяльністю. Роль державного управління щодо розвитку соціальної інфраструктури регіону.

Тема 2. Державна регіональна політика в Україні в контексті управління конкурентоспроможністю міст та регіонів

Сутність, мета та основні завдання регіональної політики в контексті управління конкурентоспроможністю.. Державна регіональна політика як складова регіональної економічної

політики держави. Принципи державної регіональної економічної політики. Форми та методи реалізації державного управління соціально-економічними процесами у містах та регіоні. Інституційне забезпечення державної регіональної політики: стан, проблеми та перспективи. Формування та вдосконалення національної системи управління територіями. Інституційно-правові, організаційні, фінансово-економічні та соціально-психологічні механізми реалізації регіональної політики в контексті управління конкурентоспроможністю регіонів.

Регіон як об'єкт та суб'єкт управління конкурентоспроможністю. Основні принципи включення регіонів у систему ринкових відносин.

Взаємозв'язок регіональної політики та управління конкурентоспроможністю. Державна стратегія регіональної політики. Реалізація державної регіональної політики через систему регіонального управління конкурентоспроможністю. Регіональна політика в зарубіжних країнах. Моделі реалізації регіональної політики. Узгодження регіональної політики із загальною стратегією розвитку держави.

Механізм вирівнювання депресивних і розвинутих регіонів.

Тема 3. Європейський досвід забезпечення конкурентоспроможності міст та регіонів

Поняття Єврорегіон. Пріоритети регіональної політики ЄС.

Інститути, що забезпечують регіональний розвиток. Асамблея Європейських Регіонів (АСР); Асоціація Європейських Прикордонних Регіонів; Асоціація Європейських Регіонів; Економічна комісія ООН для Європи (ЕКЄ); Європейська економічна комісія; Європейська асоціація агентств регіонального розвитку (EURADA); Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР, European Regional Fund); Європейські співтовариства; Комітет регіонів ЄС; Конгрес місцевих та регіональних влад Європи (КМРВС); Міжрегіональне економічне співробітництво країн ЄС; Наднаціональна регіональна політика Європейського союзу.

Нормативна база. Декларація щодо регіоналізму в Європі; Європейська декларація прав міст; Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами та владами; Європейська хартія міст; Європейська хартія про місцеве самоврядування.

Програми розвитку регіону. Ініціативні регіональні програми ЄС; Програми регіонального розвитку INTERREG; Програми транскордонного співробітництва PHARE CBC, TACIS CBC, CREDO.

Тема 4. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності міст та регіонів.

Сутність методичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності регіону, визначення їх переваги, недоліків та умов застосування.

Дослідження відносної регіональної сукупної продуктивності: дохід на душу населення, продуктивність одного працівника і зайнятість як основа для аналізу і порівняння конкурентоспроможності регіонів.

Визначенні факторів, що формують цілісний показник конкурентоспроможності міста та регіону. Інтегральний показник регіональної конкурентоспроможності. Складові інтегрального показника конкурентоспроможності: показники наявних ресурсів регіону та ефективності їх використання (економічні показники); показники рівня життя населення регіону; показники інвестиційної привабливості та активності регіону; показники інноваційної привабливості регіону.

Класифікація рівнів конкурентоспроможності регіонів.

Тема 5. Стратегія підвищення конкурентоспроможності міст та регіонів.

Стратегія економічного розвитку регіонів. Стратегія підвищення конкурентоспроможності міст та регіонів з огляду на сучасні виклики, основні підходи до неї. Прогнозування та економічне програмування як стадії державного планування. Поняття та особливості проблемних регіонів. Якісні показники проблемних регіонів. Депресивні регіони. Прикордонні регіони: макро-, мезо-,

мікрорівень. Вільні економічні зони. Специфіка регіональних програм сталого розвитку, основні завдання. Цільові програми розвитку регіонів і галузей із частковим державним фінансуванням. Розробка регіональних галузевих програм, методологічні підходи.

Стратегічне управління як діяльність, спрямована на досягнення висунутих цілей та завдань організації, визначених на основі прогнозування можливих змін у навколишньому середовищі й потенціалу організації, шляхом координації і розподілу ресурсів. Роль стратегії в забезпеченні сталого розвитку регіону. Методи стратегічного управління й планування. Відмінність між довгостроковим та стратегічним плануванням.

Функції стратегічного управління і планування. Основа стратегічного управління – комплекс стратегій. Технологія стратегічного планування. Система стратегічного планування в Україні. Особливості стратегічного планування на національному рівні в Україні. Стратегічне планування на регіональному рівні. Алгоритм стратегічного планування розвитку регіону

Тема 6. Результативність і ефективність управління конкурентоспроможністю міст та регіонів

Теоретичні засади оцінки результативності та ефективності. Управління якістю як основа ефективного управління територіями. Організаційно-правові засади розробки систем управління якістю ефективного управління конкурентоспроможністю територій. Забезпечення ефективності державного управління та місцевого самоврядування. Алгоритм проектування, розробки та впровадження систем управління якістю в органах місцевого самоврядування та місцевих органах виконавчої влади. Аналіз організаційної структури системи державного управління та місцевого самоврядування. Оцінка виконання функціональних повноважень співробітників органу виконавчої влади. Критерії оцінки результативності діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.

Основні завдання, правовий статус, компетенція місцевих державних адміністрацій. Повноваження, порядок формування та роботи місцевих державних адміністрацій. Структура місцевих державних адміністрацій, їх діяльність. Відносини місцевих державних адміністрацій у системі вертикальних та горизонтальних зв'язків.

Тема 7. Загальні засади формування механізму управління конкурентоспроможністю міст та регіонів

Принципи організації системи регіонального управління в контексті управління конкурентоспроможністю. Взаємодія центральних органів державної влади та місцевого самоврядування в галузі комплексного розвитку територій.

Характеристика системи управління регіональним розвитком. Горизонтальні і вертикальні взаємодії місцевої адміністрації. Мета регіонального розвитку. Регіональна діагностика. Регіональне планування. Регіональне стратегічне управління.

Тема 8. Використання фінансових ресурсів регіону як інструмент підвищення конкурентоспроможності міст та регіонів

Структура та функції фінансових ресурсів регіону. Нормативно-правова база формування фінансових ресурсів регіону: етапи розвитку. Напрями зміцнення фінансово-ресурсної бази регіонів.

Повноваження місцевих рад у сфері фінансів. Структура місцевих фінансів. Загальні норми процесу складання проектів місцевих бюджетів, їх розгляд та затвердження рішень про відповідний бюджет. Бюджетний процес на місцевому рівні. Формування, затвердження бюджетів. Принцип самостійності місцевих бюджетів. Методи бюджетного регулювання доходів місцевого самоврядування. Проблеми дефіцитності місцевих бюджетів. Розвиток ринку муніципальних

цінних паперів. Організація роботи по виконанню місцевих бюджетів. Громадські слухання місцевого бюджету. Система гарантій місцевого самоврядування.

Практичні заняття курсу передбачають виконання ситуативних, тестових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Тематика практичних занять:

Практична робота №1. Державна регіональна політика в Україні в контексті управління конкурентоспроможністю міст та регіонів.

Практична робота №2. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності міст та регіонів.

Практична робота №3. Стратегія підвищення конкурентоспроможності міст та регіонів.

Практична робота №4. Результативність і ефективність управління конкурентоспроможністю міст та регіонів.

Практична робота №5. Використання фінансових ресурсів регіону як інструмент підвищення конкурентоспроможності міст та регіонів.

Приклади практичних завдань:

Завдання 1:

На основі *індексу конкурентоспроможності міст України* сформууйте рейтинг топ-5 міст за окремим регіоном або областю. Проаналізуйте чинники, які, на Вашу думку, вплинули на результати моніторингу.

Регіон або область України для формування рейтингу здобувач обирає самостійно.

Приклад тестового завдання:

Узгодженість органів державної влади, органів місцевого самоврядування, що пов'язана з розв'язанням проблем розвитку регіонів для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України:

- а. економічна політика держави;
- б. державне управління;
- в. державна регіональна політика;
- г. регіональний розвиток.

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і здобуття ними навичок наукової діяльності доречно заохочувати їх до виконання додаткових видів робіт в певних проєктах, і враховувати цю діяльність при підведенні підсумків роботи здобувачів вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання рефератів за темами дисципліни «Управління конкурентоспроможністю міст та регіонів» у вигляді презентацій та захистити її на практичному занятті. Найкращі рекомендуються до виступу на науково-практичній конференції.

Орієнтована тематика:

1. Сутність економічної категорії «конкурентоспроможність».
2. Особливості конкурування міст та регіонів в умовах глобалізації.
3. Конкурентні переваги та їх роль у забезпеченні комплексного розвитку регіонів.
4. Особливості формування конкурентного середовища на мезо- та макрорівнях.
5. Інституціональне забезпечення конкурентоспроможності міст та регіонів України.
6. Сутність регіональної політики України в аспекті забезпечення конкурентоспроможності міст та регіонів на національному та міжнародному рівнях.
7. Європейський досвід забезпечення конкурентоспроможності регіонів.
8. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності міста та регіону.
9. Стратегування конкурентоспроможності регіонів.

10. Організаційно-економічні механізми підвищення конкурентоспроможності міст та регіонів
11. Підвищення конкурентоспроможності регіонів на основі кластерної моделі.
12. Маркетинг територій у підвищенні конкурентоспроможності регіону.
13. Транскордонне та міжрегіональне співробітництво в аспекті підвищення конкурентоспроможності регіону.
14. Соціальний капітал як важливий чинник підвищення конкурентоспроможності міста та регіону.
15. Формування інноваційного середовища як необхідна передумова конкурентоспроможності міста та регіону.

Індивідуальні види робіт не обмежуються і приймаються пропозиції щодо вдосконалення курсу (як лекційної, так і практичної складової).

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 100 балів
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.	

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 2 бали (до 20 балів).

Практичні заняття:

Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, їх відповідями, доповідями та ступенем залученості у дискусії. Максимальна сума становить 16 балів за кожне заняття (до 80 балів).

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації оцінюються до 10 балів.

Здобувач отримує підсумкову оцінку за результатами поточного контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач, становить 100.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками
75-81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні

			завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками
64-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками
60-63		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки
35-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-34		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

ІНФОРМАЦІЙНО- МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення:

1. Силабус навчальної дисципліни.

Електронні ресурси бібліотеки ДУІТ: <https://library.duit.in.ua>.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: підприємство-регіон: монографія / [Ю.Г. Козак, І.О. Уханова, О.А. Єрмакова, О.О. Сукач, С.В. Ляліков та ін.]; за ред. Ю.Г. Козака, І.О. Уханової. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 173 с.
2. Методичний інструментарій стратегування інноваційного розвитку регіонів на засадах глокалізації економічних процесів: монографія / [О.А. Єрмакова, О.І. Лайко, О.Л. Гетьман, О.В. Нікішина, І.А. Циналевська] ; за наук. ред. О.А. Єрмакової ; НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. Одеса : ІПРЕД НАНУ, 2019. 55 с.
3. Інституціональне забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах децентралізації: монографія / [Буркинський Б.В. та ін.]; за наук. ред. Буркинського Б.В.; НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол.дослідж. Одеса : ІПРЕД НАНУ, 2019.
4. Конкурентоспроможність територій: практ. посіб. / А. Ткачук, В. Толкованов, С. Марковський, [та ін.]. К. : Легальний статус, 2011. 252 с.
5. Герасимчук З.В., Ковальська Л.Л. Конкурентоспроможність регіону: теорія, методологія, практика. Луцьк: Надстир'я, 2008. 243 с.
6. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2014. 740 с/

7. Регіонально-адміністративний менеджмент: навч. пос. / під ред. д.ф.н., проф. В.Г. Воронкової. К.: ЦУЛ, 2019. 312 с.

8. Donald P. Haider-Markel. The Oxford Handbook of State and Local Government. Oxford University Press; Reprint edition. 2016. 976 p.

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію щодо методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи та повного списку літератури наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ:

[Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій](#)
[Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій](#)

[Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ](#)

Порушення [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (реферати), перевіряються на наявність плагіату згідно з [Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ](#). У випадках виявлення порушення – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#).

Щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік тощо) навчання може відбуватися в он-лайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується [«Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ»](#).